

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
19 september 2022

Ons kenmerk
PZH-2022-816124375
DOS-2019-0005750

Bijlagen
1

Aan Provinciale Staten

Onderwerp

Voortgangsbrief Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied

Geachte Statenleden

We hebben u onlangs geïnformeerd over de positionering van de Zuid-Hollandse aanpak voor het Nationaal Programma Landelijk gebied (hierna ZH-PLG) (PZH-2022-810143262). Als provincie moeten we in juli 2023 het gebiedsplan opleveren waarin we aangeven hoe we de doelen die door het Rijk geformuleerd zijn willen realiseren. Dit is een voorwaarde voor toekenning van middelen uit het transitiefonds. Helaas is er nog veel onduidelijkheid over onder meer de exacte doelen, termijnen en de mate van detail waarin het gebiedsplan moet voldoen. Het advies van de heer Remkes zal hier nog invloed op hebben.

In de vorige brief hebben we op hoofdlijnen het proces geschetst. Op dit moment loopt de voorbereidende fase voor gebiedsprocessen. De resultaten hiervan worden meegenomen in de startnotitie ZH-PLG. De startnotitie ontvangt u nadat het Rijk de tweede set aan richtinggevende doelen heeft bekendgemaakt, zodat we ook deze nog mee kunnen nemen. In deze brief blikken we vooruit op de beoogde hoofdlijnen van de startnotitie om hierover met u van gedachten te kunnen wisselen in de Commissievergadering KNM van 5 oktober 2022.

Scope van het ZH-PLG

Het programma richt zich op het bereiken van (inter)nationale doelen natuur-klimaat-water in het landelijk gebied. Stikstofreductie is daarbij een ondersteunend middel. Een toekomstbestendige landbouw met perspectief is een doel op zichzelf en de transitie die hiervoor nodig is draagt tevens bij aan het behalen van de andere doelen. Om de doelen te bereiken is het belangrijk om te kijken naar herstel van het totale ecosysteem, met water en bodem als leidende principes. De realisatie van de doelen wordt integraal aangepakt in de vorm van gebiedsprocessen. We stellen als voorwaarde dat het platteland leefbaar blijft en een duurzaam perspectief wordt ontwikkeld voor de land- en tuinbouw.

Bij stikstof vallen alleen de stikstofbronnen van land- en tuinbouw in de scope van het NPLG. Binnen het ZH-PLG kiezen we voor een integrale benadering bij de aanpak van stikstofbronnen, door de effectiviteit van voorgestelde maatregelen in de land- tuinbouw in samenhang met maatregelen bij andere bronnen in het programma Stikstof te beoordelen. Voor de andere sectoren zoals mobiliteit en industrie, die ook hun bijdrage moeten leveren, verwachten we nog doelstellingen van het Rijk. De sociaaleconomische impact van de voorgestelde maatregelen wordt inzichtelijk gemaakt en meegewogen bij de beoordeling van inzetten van de maatregelen, bijvoorbeeld met een toets op proportionaliteit.

Naast de realisatie van de doelen voor natuur, water en klimaat zijn er ook andere opgaven in het landelijk gebied. Denk bijvoorbeeld aan de realisatie van de energietransitie, woningbouw en recreatiedoelen. De ruimtelijke inpassing van de verschillende opgaven vraagt om integrale ruimtelijke keuzes. De integrale afwegingen die daarvoor nodig zijn, maken we in het traject van de ruimtelijke puzzel. De trajecten voor het ZH-PLG en de ruimtelijke puzzel lopen parallel en stemmen we op elkaar af.

Het programma richt zich op het landelijk gebied vooral buiten stads- en dorpskernen (BSD). Tegelijkertijd ligt er wat ons betreft ook een verantwoordelijkheid in de verstedelijkte gebieden om waar mogelijk een bijdrage te leveren aan het realiseren van de doelen. Bijvoorbeeld door verminderen van stikstofuitstoot uit verkeer. Gastuinbouwgebieden die (deels) buiten BSD liggen worden in provinciaal beleid behandeld als landelijke gebied en willen we vooralsnog onderdeel maken van het ZH-PLG. Hoe we deze gebieden precies plaatsen in het programma zullen we mede op basis van gesprekken in deze gebieden nader uitwerken.

Kaders en uitgangspunten

Het ZH-PLG is provincie-dekkend voor het landelijk gebied en wordt opgesteld onder regie van de provincie en in samenwerking met gebiedspartijen (inwoners, bedrijven, gemeenten, waterschappen, terreinbeheerders, maatschappelijke organisaties en in sommige gebieden ook het Rijk). Er wordt voortgebouwd op lopende gebiedsprocessen voor bijvoorbeeld natuurherstel, de Kaderrichtlijn Water en de veenweidegebieden. Op basis van de gebiedsprocessen wordt het programma opgesteld met daarin keuzes voor maatregelen en instrumenten.

Gelet op de verwachte doorlooptijd van gebiedsprogramma's, de dynamiek van gebiedsprocessen en nieuwe inzichten die zullen ontstaan, zal ook na 1 juli 2023 aanleiding ontstaan voor bijstelling van onderdelen van gebiedsprogramma's. We zullen in het gebied steeds maatregelen en consequenties en resultaten moeten bespreken en daar met elkaar vervolgens nieuwe afwegingen op maken. Hierbij past een meerjarige en cyclische aanpak. Er zal op nationaal en provinciaal niveau (zoals nu in de wet opgenomen) sprake zijn van bijsturing door Rijk en provincie, zodat de doelen binnen de gestelde kaders worden gerealiseerd. We weten dat er over het jaartal 2035 op dit moment nog een discussie op Rijksniveau plaatsvindt.

Het ZH-PLG moet de provincie en haar partners in staat stellen om samen te komen tot een beheerste realisatie van alle maatregelen. Dit betekent dat het programma inzicht geeft in de voortgang van de realisatie, zowel op het niveau van de toepassing van landelijke (generieke) maatregelen als de maatregelen op het niveau van de provincie en de diverse gebieden daarin. Daarbij gaat het onder meer over voortgang van (bestuurlijke) afspraken, mijlpalen, besteding van middelen en geprognoseerde uitgaven.

De eerste set aan richtinggevende doelen heeft het Rijk voor de zomer gepubliceerd. U bent hierover geïnformeerd (PZH-2022-808199048). De tweede set moet nog volgen.

Verantwoordelijkheden en besluitvorming

De opgaven vragen een integrale meerjarige aanpak. De verschillende overheidslagen dienen elk vanuit hun eigen verantwoordelijkheid bij te dragen aan het realiseren van de doelen. De provincie zal haar rol invullen als gebiedsautoriteit en het haar ter beschikking staande instrumentarium inzetten (zoals onder andere volgt uit Omgevingswet, Wet natuurbescherming, de WSN en de diverse bestuurlijke afspraken).

Het Rijk staat aan de lat voor generieke maatregelen, waaronder wat ons betreft ook afspraken met onder meer supermarkten, banken en leveranciers over aanpassingen in de landbouwketen vallen, als onderdeel van het perspectief voor de landbouw. Daarnaast is het Rijk verantwoordelijk voor het ontwikkelen van, en ruimte geven voor, het benodigde juridische en planologische instrumentarium, wet- en regelgeving en onder meer een methodiek voor het toetsen van effecten van maatregelen op de leefbaarheid van het platteland.

Waterschap en gemeenten zijn partner in gebiedsgerichte aanpakken. Met hen samen zullen we afspraken maken over inzet van onze gecombineerde bevoegdheden en instrumenten in de gebiedsgerichte aanpakken. Wij zien daarbij afspraken met boeren over hun bedrijfsvoering op de lange termijn (10-30 jaar), als een belangrijke sleutel voor vermindering van de stikstofproblematiek, vermindering van bodemdaling, vergroting van de biodiversiteit en verbetering van de waterkwaliteit. Landbouw krijgt daarmee een belangrijke plek in het NPLG.

De provincie zal als gebiedsautoriteit de bestuurlijk besluitvorming met het Rijk voorbereiden. In de voorbereiding op de bestuurlijke besluitvorming worden gevraagde investeringen daarom primair getoetst op doeltreffendheid en de mate waarin zij passen binnen de kaders van Rijksbudgetten, primair het NPLG. Voor de toekenning van middelen zal het Rijk een beroep doen op toetsing van de gebiedsplannen door de regioorganisatie (RTLG) en de Ecologische Autoriteit.

Provinciale Staten is aan zet als maatregelen uit het gebiedsprogramma leiden tot aanpassing van het omgevingsbeleid, inzet van ruimtelijk instrumentarium en als voor (flankerende) maatregelen inzet van provinciale budgetten nodig is.

Gebiedsgerichte aanpak

In de vorige brief hebben we al aangegeven dat we in de drie kerngebieden – het Kust- en duingebied, het Veenweidegebied en de Zuid-Hollandse Delta – werken aan het ontwikkelen van bouwstenen voor het integrale gebiedsprogramma. We bouwen voort op het eerder aan u aangeboden Gebiedsplan Stikstof 0.5 (PZH-2022-808714739). De ontwikkeling van de gebiedsgerichte programma's vereist maatwerk. We willen sturen vanuit richtinggevendende principes en integrale kaders, maar ook ruimte geven aan (deel)gebieden en de energie uit lopende processen. We willen lopende processen voortzetten en voorkomen dat door het ZH-PLG vertraging optreedt in bijvoorbeeld de reeds gestarte gebiedsprocessen en/of gebiedsprogramma's. Via het centrale ZH-PLG-team en de gebiedsprogramma borgen we dat de aanpak integraal is.

De provincie ontwikkelt samen met de partijen in het gebied plannen voor de opgaven in het landelijk gebied op elk schaalniveau: een algemene visie voor het landelijk gebied, gebiedsplannen voor kerngebieden en gebiedsagenda's voor deelgebieden. We betrekken gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties. Tevens zien we in verschillende gebieden dat gemeenten al aanbieden om het proces te ondersteunen. We zijn daar blij mee.

Voor de algemene visie voor het landelijk gebied zijn integrale keuzes nodig die de NPLG-doelen overstijgen. Het maken van deze keuzes is onderdeel van het traject voor de ruimtelijke puzzel. Het gebiedsprogramma bestaat uit de algemene visie en de gebiedsplannen voor de kerngebieden en is in juni 2023 gereed. Over het gewenste detailniveau moet het Rijk nog uitspraak doen.

We weten de koers en de richting voor de langere termijn. Dat is de basis waarmee we met onze gebiedspartners de eerste stappen nu al kunnen zetten in de richting van de gebiedsplannen, onder andere met keukentafelgesprekken. We willen zo snel mogelijk starten met de uitvoering van no-regretmaatregelen, onder meer via de bij LNV ingediende versnellingsprojecten. We verwachten hier binnenkort uitsluitsel over als ook over een bijdrage ten behoeve van PAS-melders. Uiteraard nemen we bij ook de wensen die u als Provinciale Staten (onder andere met moties) heeft meegegeven mee.

We wachten tevens het adviesrapport van de heer Remkes en de reactie daarop van het kabinet af, om te bezien of dat gevolgen heeft voor ons programma.

Vervolg

Mede op basis van uw reactie in de Statencommissie KNM op de in deze brief geformuleerde voorgenomen hoofdlijnen, zullen we de startnotitie ZH-PLG nader uitwerken en – nadat het Rijk de tweede set richtinggevende doelen heeft gepubliceerd – aan u en aan de gebieden aanbieden.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
waarnemend secretaris, voorzitter,

ir. J.C. van Ginkel MCM

drs. J. Smit

Bijlage: Samenhang van lopende programma's in het ZH-PLG